

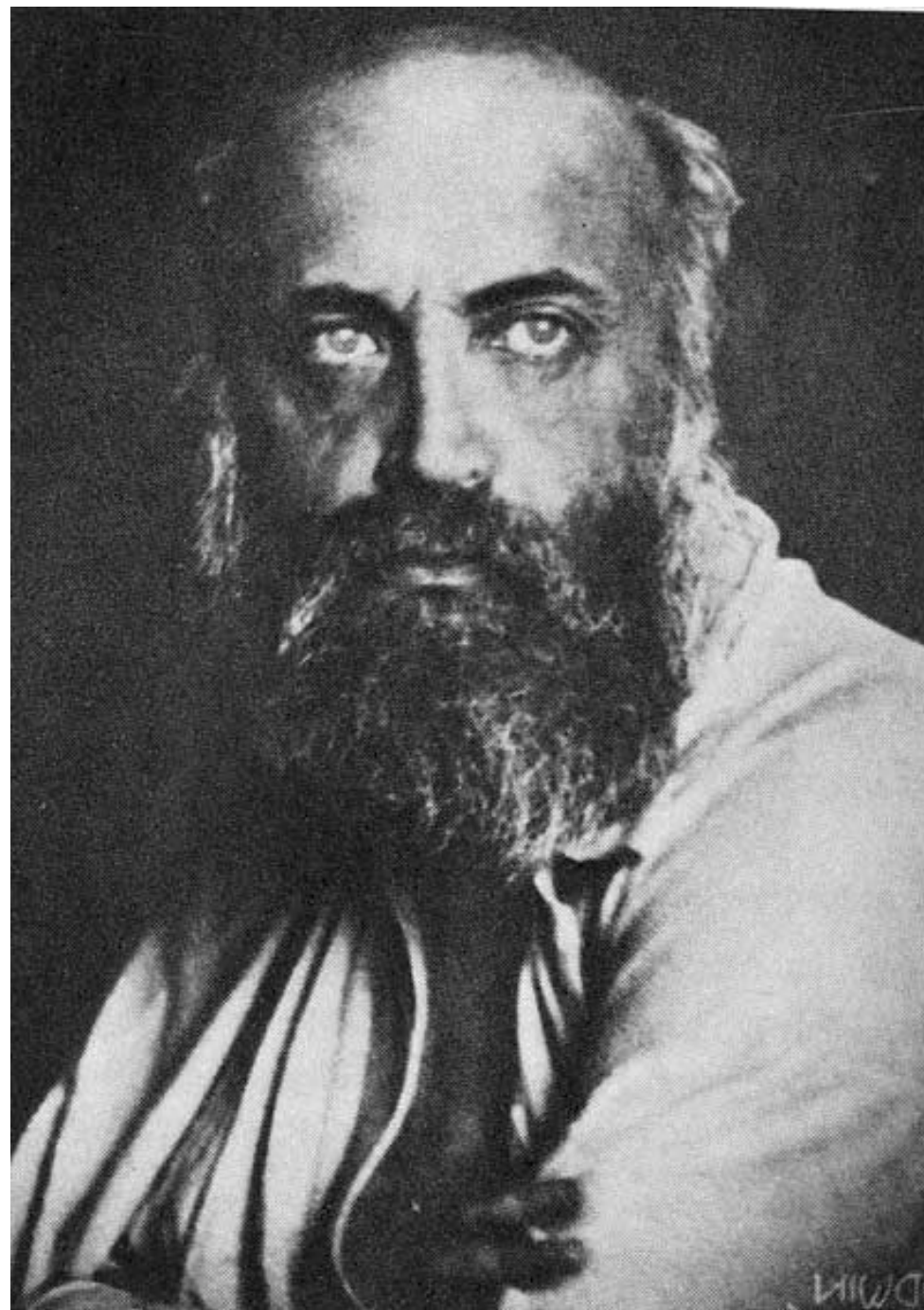
Gustaf Fröding

Gitarr

och

dragharmonika

Fröding, Gustaf, 1860-1911, skald. Han härstammade på fädernet från en förmögen bruksägarläkt, men hans fader, löjtnanten Ferdinand Fröding, visade sig oförmögen att förvalta arvet och tvingades av släkten att lämna ifrån sig skötseln av Alsters bruk. Modern Emilia, som var dotter till C. A. Agardh, biskop i Karlstad, var vacker, begåvad och skrev vers – hon är förebilden för Dolores di Colibrados i Frödings dikt med samma namn – men hon var också tidvis mentalsjuk, bl.a. när ende sonen föddes. Under större delen av dennes barndom bodde familjen i Kristinehamn och Lund, senare också i Karlstad, där han tog studenten 1880. Därefter kom han till Uppsala universitet, där han visserligen inte tog någon examen men skaffade sig en omfattande beläsenhet samtidigt som han som medlem i Verdandi kom i kontakt med tidens radikala idéer. Genom ett vilt liv på krogar och bordeller förlösade han också ett tämligen stort arv. Värre var den viljeförlamning, som detta sammanföll med och sannolikt också var uttryck för. Han lämnade Uppsala 1883 och tillbragte sedan ett par förödmjukande år hos släktingar i Värmland. 1885 knöts han till den radikala Karlstad-Tidningen, där han bidrog med dikter och kvalitativt högtstående kåserier och recensioner. Litterär betydelse för honom fick Heidenstams debut 1888 med ”Vallfart och vandringsår”, och under en vistelse vid nervkuranstalten Görnitz i Schlesien 1889-90 sammanställde Fröding huvuddelen av sin egen debutsamling *Guitarr och dragharmonika*, som utkom 1891. Framgången var omedelbar och betydande: där fanns komiska folklivsskildringar som Jan Ersä och Per Persa, landskapsmålningar som Vallarelåt, reflektionslyrik som

En ghasel, gäckande satir som i Bristande pietet, en alltförsonande människokärlek som i En fattig munk från Skara, och allt detta återgivet på ett språk som med den naturligaste ledighet anpassade sig efter ämnet. Den följande samlingen, *Nya dikter* (1894), väckte ännu större bifall än *Guitarr och dragharmonika*. Liksom inför debutsamlingen fångslades publiken mest av de värmländska bygdeskildringarna – Ett gammalt bergtroll, Mordet i Vindfallsängen – men det är uppenbart att tonen blivit djupare och färgerna dystrare; när diktsamlingen kom ut hade den lurande sinnessjukdomen – enligt samtida läkarutlåtande schizofreni – redan brutit fram. Till en början utgjorde den inte något hinder för hans skaldskap: 1895 och 1897 utgav han två samlingar *Räggler å paschaser*, historier och vers på värmländskt folkmål, och 1896 kom den viktiga diktsamlingen *Stänk och flikar*. Dess mottagande blev dock blandat – tongivande konservativa förskräcktes och förargades över blasfemiskt trots och än mer över samlagsskildringen i dikten En morgondröm, som också ledde till sedlighetsåtal. Fröding frikändes, men anklagelserna för ”erotomani” och ”moralisk och fysisk svagsinhet” ökade hans skuld känsla och påskyndade sjukdomen. 1897 utkom den lilla samlingen *Nytt och gammalt* och året därpå *Gralstänk*, till vilken de båda prosaskrifterna *Om livsnomader* och *Grillfängerier* ansluter sig, men sedan sinade produktionen. I slutet av 1898 intogs Fröding på Uppsala hospital där han måste stanna till 1905. Sina sista år tillbragte han på det idylliska Gröndal på Djurgården, där han skrev eller bearbetade några av sina märkligaste dikter, Mattoidens sånger. Mycket av denna sena produktion återfinns i den postumt utgivna diktsamlingen *Reconvalescentia*. Många av Frödings dikter har blivit kända också i tonsatt form. Hans formella mästerskap är oöverträffat i svensk lyrik.

(Bra Böckers lexikon)

Gustaf Fröding

Gitarr och dragharmonika

LÄS EN BOKS KLASSIKER

Gitarr och dragharmonika

Två grannar jag har i min boning
– den ene är sentimental
– jag hör honom högt deklamera
om sorg och livets kval.

Ibland är han dyster och bitter
och melankoliskt bisarr,
ibland litet svärmiskt elegisk
och sjunger ibland till gitarr.

– Den andre är munter och lustig
och bondsk och grovt burlesk.
För honom är sorg och bekymmer
blott skrymt och skrock och fjäsk.

Han grubblar ej alls, han skrattar
åt livet helt sonika
och visslar och sjunger och spelar
på dragharmonika.

Innehåll:

Gitarr och dragharmonika	7
Värmländska låtar	9
Griller och grubblerier	52
Stämningar och stämningsbilder	72
Likt och olikt	95

– Man tröttnar att lyssna på sådant!
– och dock har jag vant mig därvid;
den ene han liknar min nutid,
den andre min gångna tid.

Och stundom, när ledsnad mig trycker
och dagen mig tycks för lång,
jag präntar och sätter i noter
små stumpar av bægges sång.

Och sägs det ibland, att musiken
är mindre melodiskt fin,
och är icke allt som det borde
ibland med harmonin,

så kommer det av, att gitarrsång
och dragharmonikesång
stämts upp från höger och vänster
ibland på samma gång.

VÄRMLÄNSKA LÅTAR

En hög visa

Min kära är såsom en smärt gran,
såsom en sjungande vattubäck
och såsom en ung ros,
när daggen faller vid morgontid.
Och hennes däjelighets makt är såsom en stor
krigshär
den där nederslår sina fiender
med starkt dån och vagnar och resenärer
och högt ropar: ho kan motstå mig?

Sägen mig, I Värmelands döttrar,
I, som vallen i bergen
eller sitten utefter vägakanten
glammandes,
haven I sett min kära,
haven I sett, om min unga ros
gått denna vägen framföreåt?

Si, hennes gång är som en dans över ängarne
och såsom en stor konungs dotters dans,

och hennes röst är såsom ett vackert läte
och såsom en lustig musik i bergen,
och hennes anletes glädje
är såsom en sol över sjöar,
de däjeliga sjöar i dalame.

Jag kom till min käras boning,
när aftonen svalkades och skuggan förlängdes,
och min käras faders björkar stodo gröna,
och doften av de björkar var ljuvligare än myrrha
och nardus och alla de apotekares pulver.

Si, min kära lustvandrar i örtagården
Och hon döljer sig för mina ögons åsyn
under buskar av stickelbär och vinbär.
Såsom ett ungt lejon lurar hon i sitt förstäck
och såsom en modig rövarskara i sitt bakhåll,
läggandes råd i sin själs ondsko,
huruledes hon må gripa den hon kär haver,
på det hon må uppfräta honom
med sin mun, som icke mycket stor är,
och med sina läppar, röda som gott vin.

Såsom ett oväder kom hon fram av buskan,
där hagelkornen äro såsom fall av liljor
och regnet är såsom rosors regn
och stormen såsom ett högt leende
och klang av många cymbaler.

Och hon föll över mig och tog mig till fånga
till att vara henne en krigsfånge och en träl
och for fram över mitt ansikte med sin läppars
vrede
och gjorde en dom över mig och sade:
du är välkommen till min faders boning,
si, du är mycket kär hållen och ganska välkommen.

Och hon tog fram av fataburen
saft av hallon från örtagården
och kosteligt bakverk och många kakor,
och vi åto och glammades allt intill solnedgången.

Men si, många dagar äro farna,
sedan jag såg min käras ögon,
och mina tankar gå vill på gamla villstigar,
ty min kära är framföre alla andra
i detta landet,
ty hon är såsom en ung gran

och såsom en sjungande vattubäck
och som solskenet över sjöarne,
de däjeliga sjöar i dalarne.

Sägen mig, I Värmelands döttrar,
I, som vallen får och nötboskap i bergen
eller glammen utefter vägakanten,
haven I sett den min själ kär haver,
haven I sett, om min kära
gått denna vägen framföreåt?

Vackert väder

Klar låg himlen över viken,
solen stekte hett,
och vid Haga ringde Hagas
gälla vällingklocka ett.
Brunnskogs kyrka stod och lyste
som en bondbrud, grann och ny.
Över björkarna vid Berga
som ett hattflor på en herrgårdsfröken
svävade en sky.

Och som jättelika nämndmän,
samlade till häradsting,
stodo skuldra emot skuldra
mörka höjder runt omkring,
och som högtidsklädda långskepp
summo Värmelns holmar fram,
över stäven susa granar,
alar susa över toften,
tallar över akterstam.

Gamle Hurra stod på branten
vid sin stugudörr,
kanske i hans gamla hjärta
lyste solen, lyste livet
litet varmare än förr.
Gamle Hurra, gamle Hurra,
kanske tänkte han som jag:
det är ändå skönt att leva
– vilken strålande, orimligt
obeskrivligt vacker dag!

Men vad är det, hör, det fnissar
bortom holmarne vid näset,
vad är det för sällsam låt?
Är det flickor som i viken bada
eller är det
flickor i en båt?
Tio vita frökenhattar
stucko plötsligt fram ur vassen,
just där sundet vidgar sig,
tio skadeglada halsar
skrattade åt mig.

Jag blev verkligen förargad
över denna skrattsurpris,

men jag rodde ändå ditåt,
mitt i skocken satt ju själva,
själva självaste Alice.
Och jag reste mig i båten
och jag tog ett tag i mössan,
ett förläget tag,
och jag rodnade och sade:
det är utmärkt vackert väder,
vacker väderlek i dag!

”Mycket sant och mycket snillrikt,
bravo, bravo, bravo, bra,
högst poetiskt, sant och snillrikt,
högst poetiskt, hahaha”,
skreko alla flickorna,
och de öste vatten på mig
och Alice var obarmhärtig,
hennes hjärta var som is,
och jag snubblade i båten
och jag föll på knä och sade
smärtefullt på Cæsars_ vis:
även du min, även du min,
även du, Alice!

Indianer

Låt den flicktyckmyckna minen fara,
eller göm den till din nästa bal!
Här är vilt och här är gott att vara,
här är mossan mjuk och skuggan sval.

Låt mig lägga i ditt knä min nacke
och var hygglig för en stund – se så!
Det är brant och tungt i livets backe,
vi få gräla övernog ändå.

Det är sant, jag ämnar bli en hedning,
en förskräcklig, glupande tyrann,
du skall ledas av min viljas ledning,
jag skall bli en ryslig äkta man.

Jag skall murra åt dig över maten,
jag skall grina åt varenda rätt:
”fy för katten, vidbränd är spenaten!
– kvinna, säg, är detta kalvkotlett?”

Då blir tid att tala, cara mia,
kvinnans rätt och annat tanteri.
Fri är skogen, låt oss vara
fria än från livets strids pedanteri!

Låt oss låtsa, att vi bo i skogen,
Vilda indianer, du förstår,
och vår wigwam är den dära logen
och jag själv, förstås, är Sagamor.

Jag är grym i strid och lat i freden
och jag heter Miantonimah.
Du skall följa mig på krigarleden,
bleka, vita Tith-oh-Wah-ta-Wah!

Men när tomahawken lagts i jorden,
skall jag ligga liksom nu på rygg,
trött på vandringen och trött på morden,
ligga trygg på rygg och fånga mygg.

Tith-oh-Wah-ta-Wah får gå och leta
efter möss och mask, som jag skall ha,
hon får slita, släpa, hon får streta, stackars,
stackars Tith-oh-Wah-ta-Wah!

Hon får bulla upp med mask och rötter,
och ett ormbunksblad får vara duk,
och till tack vid Sagamorens fötter
får hon sitta som en katt på huk.

Och när jag fått nog av matens gåva
från den store anden Manitu,
skall jag lägga mig till ro och sova,
lugn och lycklig mot ditt knä som nu.

– Nej, låt bli, skall du dra av mig håren?
Skall jag skäms, min vilde indian?
Det är verkligt sant med Sagamoren
och hans fru – det stod i en roman.

Vallarelåt

Hör du ej bjällrorna, hör du, hur sången
vallar och går och går vilse i vall?
Korna de råma och påskynda gången,
följa i lunk efter jäntans trall.

Hör, hur det ljuder kring myr och mo:
Lilja – mi Lilja – mi Lilja – mi ko!
Eko vaknar i bergigt bo,
svarar ur hållame
långt norr i fjällame:
Lilja – mi Lilja – mi ko!

Bjällklngen dallrar och faller och stiger,
suset är stilla och vilar i ro,
skogen är kvälltung och sömnig och tiger.
Endast den vallande
låten går knallande
fram genom nejden kring myr och mo

Natten är nära och solskenet rymmer,
ser du på tjärnet, hur töcknet står!
Skuggan förlänges, förtätas och skymmer,
snart över skogarne mörkret rår.

Mörk sover tallen, mörk sover granen,
dovare sorlar en bergbäckes fall.
Fjärmare klingar den höga sopranen,
vallar och går och går vilse i vall.

Skogsrån

Åt Gösthultskanten i Gunnerudsskogen,
bortom Västanmossen vid Bråttorpslogen,
just där håller skogsrån till,
gå dit och se, om ni vill!

Hon är älskogsaktig och manfolksgalen,
för Vickbomspojken från Niklasdalen,
han såg henne själv en kväll
på vägen till Anna i Fjäll.

Hon var grannlåtsklädd som en påskdagspräst,
hade ormbunkskrans och kattguldsväst
och till knäna en granriskjol
och doft som av nattviol.

Hon var ungtallsmidig och enstamvig,
och hon skepade, snodde och vrängde sig
som en orm på en lie träd,
så Kalle i Dalen blev rädd.

Och hon råbocksprang, gjorde lokattbukter
och trollpackskonster och sattygsfukter
och stod bak en furustam
och glyste och gluttade fram.

Och Vickbomspojken från Niklasdalen
blev vettskrämd, veckvill och månadsgalen
och går ännu som en fant,
så nog kan en se det är sant.

Våran prost

Våran prost
är rund som en ost
och lärd som själva den onde,
men gemen likväl
och en vänlig själ
och skäms ej, att far hans var bonde.
som vi
och ratar icke buteljen,
älskar mat
som vi och är lat
som vi
– men annat är det vid helgen.

Så fort han fått prästrodden på,
vi andra känna oss ynkligt små,
men prosten likasom växer,
för då är han prost från topp till tå
och det en hejdundrande prost ändå
i stort pastorat med annexer.
Jag glömmet väl aldrig i all min dar,

hur vördig han var
här om sisten i kappan och kragen,
hur världens barn
han malde i kvarn
och läste för köttet lagen!
Och prosten grät
– tacka för det,
han talte om yttersta dagen!

Och alla gräto vi ymnigt med,
ty köttet sved
och själen var allt satt i klämna.
Och kyrkrådet smög sig med ryggen i kut
vid tjänstens slut
efter prosten ut,
ty rådet var kallat till stämma.
Men det förståss,
vi repade oss,
när prosten klarade strupen
till sist och sade: ”välkomna
till smörgåsbordet och supen!”

Jonte och Brunte

De kommo från ängen,
och Brunte var hästen
och Jonte var drängen,
som tjänte hos prästen,
och gammal var Jonte
och gammal var Brunte
och stocklat förresten.

”Hå ja, gamle Brunte,
för jämnan det tölas
att vi två”, sa Jonte,
”bli sist med vårt hölass,
– när vägen är krokig,
vem raggen kan hjälpa,
att litet det sölas?”

Och Jonte han runkade
sävligt på nacken
och Brunte han lunkade
sävligt i backen.

”Och jämt få vi ovet
för mödan”, sa Jonte,
”skall det vara tacken?”

Men Brunte han vände
den åldriga mulen
tillbaka och sände
försiktigt förstulen
en blick under lasset
att se, om det ännu
gick runt om med hjulen.

Och lugnad han svängde
med svansen åt Jonten.
Men Jonten han blängde
blott sömnigt åt Brunten
Han hör ej, han ser ej,
han glömmer snart allting,
den utgamle struntan

”Ja nu är han utgammal
bliven hos prästen,
och jag är väl skjutgammal
själv”, tänkte hästen,
”men gott är att sova

och få sig till kvällen
en höttapp i västen!”

Och Jonte han fumlade
druligt med tömmen,
och Brunte han drumlade
framåt i drömmen,
han stötte, han stracklade
– hölasset vacklade
fram utmed strömmen.

Äktenskapsfrågan

En plog ska vi ha, en harv ska vi ha,
en häst ska vi ha, som kan streta och dra!
”En täppa med bönor och kål och spenat!”
Erk du!
Maja du!
Så ska vi ha't!

En gris ska vi ha
att ge skulorna till!
Och ankor och höns kan vi ha, om vi vill!
”Och kaffe och socker och sovel till mat!”
Erk du!
Maja du!
Så ska vi ha't!

En ko ska vi driva i bet på vår äng!
”Och bolster av dun ska vi ha i vår säng
och fint postelin och glaserade fat!”
Erk du!
Maja du!

Så ska vi ha't!

” Men, Maja du, Maja du, var ska vi ta't?
Jag är för fattig och du är för lat!
Du går på roten och jag går på stat!
Erk du!
Maja du!
Var ska vi ta't?

Jan Ersä och Per Persa

Jan Ersä ägde Nackaby,
Per Persa ägde Backaby
i By i Västra Ed.

Jan Ersä,
Per Persa,
de hällo aldrig fred.

Var havren god i Nackaby,
så slog den fel i Backaby.
Då blev Per Persa vred,
då svor i mjugg Per Persa,
då gren och flen Jan Ersä,
så mun gick halvt ur led.

Var klöver grann i Backaby,
så var den klen i Nackaby,
där växte blomst och bär.
Då gren och flen Per Persa,
då hyttade Jan Ersä
med näven bortåt Per.

Gick det på tok i Nackaby
Var det kalas i Backaby
och glädjen stod i tak.
Var mörk i håg Per Persa,
som solen sken Jan Ersä
och gjorde brygd och bak.

De trätte och processade.
Om friden prosten mässade
– det var som vått på gäss.
Ty vann en gång Jan Ersä,
så började Per Persa
en splitter ny process.

Ju mera de bedagades,
dess mer det stämades, klagades
och tappades och vanns.
Var domen för Per Persa,
så vädjade Jan Ersä
till närmaste instans.

Så stredo de, så trätte de,
så levde de, så mätte de
varandra skäppan full.
Processen bröt Jan Ersä

och brännvinet Per Persa,
för bägge gick det kull.

Och ingen av dem mjuknade,
när de på slutet sjuknade
och stoppades i jord.
”Ve’ nästa ting, Jan Ersa!”,
”vi möts, vi möts, Per Persa!”,
var deras sista ord.

Men ”trilsk som Jan i Nackaby”
och ”ilsk som Per i Backaby”
är stäv i Västra Ed.
Jan Ersa,
Per Persa,
De höllo aldrig fred.

Det var dans bort i vägen

Det var dans bort i vägen på lördagsnatten,
över nejden gick låten av spelet och skratten,
det var tjoh! det var hopp! det var hej!
Nils Utterman, token och spelmansfanten,
han satt med sitt bälgspel vid landsvägskanten.
för dudeli! dudeli! dej!

Där var Bella, den präktiga Takeneflickan,
hon är fager och fin, men har intet i fickan,
hon är gäcksam och skojsam och käck.
Där var Kersti, den trotsiga, vandrande, vilda,
där var Finnbacke-Britta och Kajsa och Tilda
och den snudiga Marja i Bäck.

Där var Petter i Toppsta och Gusten i Backen,
det är pojkar, som orka att kasta på klacken
och att vischa en flicka i skyn.
Där var Flaxman på Torpet och Niklas i Svängen
och rekryten Pistol och Högvaltadrängen
och Kall-Johan i Skräddarebyn.

Och de hade som brinnande blånor i kroppen,
och som gräshoppor hoppade Rejlandshoppen,
och mot stenar av klackar det small.
Och rockskörten flaxade, förkläden slängde,
och flätorna flögo och kjolarna svängde,
och musiken den gnällde och gnall.

In i snåret av björkar och alar och hassel
var det viskande snack, det var tissel och tassel
bland de skymmande skuggorna där,
det var ras, det var lek över stockar och stenar
det var kutter och smek under lummiga grenar
– vill du ha mig, så har du mig här!

Över bygden låg tindrande stjärnfager natten,
det låg glimtande sken över skvalpande vatten
i den lövskogsbekransade sjön,
det kom doft ifrån klövern på blommande vallar
och från kådiga kottar på granar och tallar,
som beskuggade kullarnas krön.

Och en räv stämde in i den lustiga låten,
och en uv skrek uhu! ifrån Brynbärsbråten,

och de märkte, de hörde det ej.
Men uhu! hördes ekot i Getberget skria,
och till svar på Nils Utterman dudelidia!
kom det dudeli! dudeli! dej!

Stina Stursk

”Och fy skäm ut dig, och fy skäm ut dig
för allt ditt spring efter vännen din!”

Och håll du truten! och håll du truten!
för du är uttäck och du är kutig
och håvar själv efter vännen min!

Och var jag skapt som ett tocket skrälle,
jag höll mig undan för vännen min.
Men jag är svarvad och fin om snuten
och vackert växt på vartenda ställe
och värd att vara när vännen min!

Gör dig ej grön, det gör ingen nytta,
– när det blir kväll, kommer vännen min,
Och vill du då stå på lur vid knuten,
Så håll till godo, din skvallerbytta,
och ränn kring socknen med truten din!

Farväll

En sorgens ton från Amerika

Farväll, du grymma vänd i Sveden,
du grymma vänd, som glömde eden,
du svärjade en lördaskväll,
ja faderväll, ja faderväll!

Ja faderväll, ja fadervädel,
jag var en skrädaregesädel
i Sveden land här långt ifrån,
nu är jag mister Johansson.

Tre dollars haver jag om dagen
och är en herrkar efter lagen,
du kunde varit misstriss nu,
men den som slapp te bli't, va du.

Du kunde gått i hatt och handsker
ibland tjangtila amerikansker
och lefft på gås och rebbenspjäll,
men faderväll, men faderväll!

Ja faderväll, ja fadervädel,
jag hopas Erk är såppas snädel,
att han ej slår min grymma vänd,
fast han är sinnt och illa känd!

Jag hopas, att det nötet Erker
med sett lell arbett såppas lerker
att han kan gi dig brö för dan
och littet kaffi ifrån stan.

Jag hopas, att du är belåten,
Att du tog Erk och gav på båten
En fattig skrädaregesäll,
som nu är rik, men itnåt säll.

I ensamhetens dystra tankar
går mister Johansson och vankar,
och tåren far på kinden kall
som Niagadras vilda fall.

Han tänker på sin falska flicka,
som gav sin ungdomsvänd att dricka
av sorgens suraste butäll,
farväll, farvädel, faderväll!

Beväringa

Se beväringa där i sin krigsmansprakt,
hon är grann, hon är gul, hon är blå!
Hon hade supit sig full och hon dansar i takt,
hon kan hoppa, men kan inte gå.

Se, hon girar och far och slår klack emot klack,
se, hur kaskarne hänga på sned!
När den ene går fram, gör den andre en back,
för se så är beväringas sed.

Och en långskankspojke i kortbensbyx
hoppa före med flaskan i hand
och ger attene fan, vad det tänks eller tycks,
när han tar sig en tår uppå tand.

Se, beväringa där, se beväringa där!
Hon kan hoppa, men kan inte gå.
Se beväringa där, hur lycksalig hon är,
där hon skuttar på klack och på tå!

Skojare

I Kattebohult bor det tattarepack,
i Kattebohult bort i Bo,
och där är det raskel och snatter och snack
och skojareliv, må ni tro.

Där hålla de svarta Boneckerna till,
de värsta i vårt fögderi
– vad prästen och lagen och länsman vill
det strunta Boneckerna i.

Den gamle vallackarn gick ännu och slog
på vägarna sistlidna vår
– till vildskytt och hästtjuv dugde han nog,
fast nära på åttio år.

Och käringen hans, som är sjuklig och skral
och hisklig att titta uppå,
gick ännu i höstas och tiggde och stal,
fast knappast hon orkade gå.

Nu sitta de hemma i Kattebohult
och sköta sitt lönnkrögeri,
och alltid är huset av rackare fullt,
det hörs, när en går där förbi.

Och pojkarna spela och skäras med kniv
och ruckla vareviga dag,
och kvinnfolken föra ett liderligt liv
med utskum av alla de slag.

Och nog har väl länsman gjort vad han kan
att göra på levernet slut
– men var gång ett följe ur trakten försvann
ett nytt kom ur buskarna ut.

Och för Alsterin, en missionspredikant,
som vågat sig dit, var det lett.
– den tjärbrådde de över ryggen grant,
de äga ej tecken till vett.

Vrid rätt den granen, som skapades skack,
gör lamm av ulv eller lo
och folk av Bonackarnas rackarepack
i Kattebohult bort i Bo!

Elin i Hagen

Den dära stugan vid ån är Hagen,
där gamle Anders i Hagen bor
– jag minns, hur Elin, den enda dottern,
gick förr och trallade hela dagen
i mon därborta med Hagens kor.

Hon var den gladaste bland de glada,
i lek och dans var hon alltid bäst,
och flink i spisen och flink på logen
– men ofta ser en, att det tar skada,
som växer vackrast och lovar mest.

Det kom en främmande man till dalen,
han mötte Elin i skogen titt,
och det gick rykten omkring i bygden,
och stackars Elin blev vild och galen
– i våras dränkte hon barnet sitt.

Jag minns den stunden, då hon blev tagen,
hon skrek ej, grät ej, blev bara vit

– till fyra år blev hon dömd av lagen
– en kan förstå, det är sorg i Hagen,
och det är ingen, som nämns gå dit.

Och gamle Anders han står vid skjulet
Betryckt och krokig och hugger ved.
Han var en gubbe, som log beständigt
– nu är hans ansikte skyggt och mulet,
hans läppar skälva, han tittar ned.

Han viker undan för folkets blickar,
han talar icke med någon mer,
han går och grämer sig djupt i själen,
han ser åt sidan, när någon nickar,
och gråter bittert, när ingen ser.

och fast han knappt äger skjortan kvar,
så tror Lars i Kuja på bättre dar,
så ock Lars i Kujas käring.

Lars i Kuja

Vid Bymon på vägen till Byn,
där bor Lars i Kuja i skogens bryn.
I hemmanet Byn, om jag ej tar fel,
de äga, han och hans käring,
en hundradetrettiodjedel
med äng och med åker och äring.

Men ängen är skäligen klen
och åkern mager och äringen sen,
ty allt som växer åt Lars är sten,
och sten är dålig förtäring.
Men Lars har armar och Lars har ben,
och gnidig och seg är hans käring.

Han plockar och gräver och sliter och drar,
och käringen spar,
den som spar han har,
av nävgröt ha de sin näring.
Och länsman kommer och länsman tar,
och Lars han sliter och Stina spar,

Landsvägsmaja

En afton, när dagern föll mulen och grå
på ljunghedens våta, förtvinade strå,
då såg jag de trasiga kjolarna vaja
på Landsvägsmaja,
den tokiga flickan från Sunnanå.

Hon svängde sig runtom med kantiga
språng,
hon sjöng på en gammal förunderlig sång:
”kom, sola mi,
nu skola vi
i jorden, för där få vi fred en gång!”

Hon låddes hon hade ett barn på sin arm,
hon tryckte det tätt till sin vissnade barm:
”kom, sola mi,
nu skola vi
i jorden, för jorden är god och varm!”

Hon svepte det in i sin trasiga schal:

”nu vandra de döde i Mörkolands dal!”
Hon satte sig ned på en tuva i ljungen
och vyssade ungen
till vila med visor och fagert tal.

Bjällerklang

Han svängde trotsigt den fina nacken, vår
Svarte Pluto, och föll i trav,
och släden slängde och utför backen
i fläng och flygande bar det av.
Och rimfrost hängde i ögonbrynen
och snöstoft piskade oss i synen,
och middagshimlen var klar och skön,
och solen glittrade skarpt mot snön.

Bakom oss ringlade hela raden
av unga utsluppna par från staden
och femton bjällror och vår därtill
i korus pinglade som besatta
– jag hörde någon i skogen skratta
en riktig flickaktigt lustig drill.
Det var väl Ekos befängda stämman,
hon tyckte väl att det lät så bra,
när någon gäckande hjärteklämman
slog upp ett klingande hahaha.

Men vid min sida det ljud en annan
och mera spetsk melodi av skratt.
Vad hon var putslyst, där hon satt,
med sin förvildade lugg i pannan
och sin parisiska bäverhatt!
Det låg en guldglans ifrån Golkonda
i detta lockiga vilda blonda,
som flöt med solskenet hop till ett,
och röd och rosig och väderbiten
om runda kinder var stackars liten
av vintervindarnas arga bett.

Men stackars liten gav frosten katten
och log åt allt, som i sikte kom.
Med ögon klarblå som insjövatten
hon såg sig muntert i livet om.
Hon klippte knipslugt med ögonlocken,
gestikulerande med sin muff,
och då och då genom överrocken
jag kände varmt en förlupen puff.

Och hennes läppar det var som vin i,
Fast isvind kylde den drycken sval,
Och munnen gick som av Paganini
en stollig strof ur hans karneval.

Det regnade som konfekt och nötter,
det snattrade som på maskerad,
det traskade som små nätta fötter
på piazzettan i Marcos stad.

Det var som flickornas dans på Lido,
det var som polka, galopp och vals,
men vad hon sade, det vet Cupido,
ty jag för min del begrep ej alls.
Jag tyckte fröken var tokig bara,
och halvt ironiskt jag hörde på,
jag var så vis som en man kan vara,
när han har fyllt sina tjugutvå.

Men vill man ock hålla sig för god,
och är man kall som en marmorstod,
det är ändå något varmt som snuddar
vid den, som sitter på samma kuddar
med slikt ett knyte av kött och blod
och muff och boa och bävermuddar
och muntert gäckande övermod.
Ack, flickan var som en Leydnerflaska,
en Voltas stapel, ett batteri
med starkt elektriska krafter i,
min vishet brändes till stoft och aska

av gnistkaskaden, som föll däri.

Ja det var då – nu ha vintrar snöat
och höstar regnat och vårar töat
och somrar bränt med sitt heta sken
– ja det var då, det är längesen!
Men varje gång jag hör bjällror sjunga
och ser, hur hästarnas manar gunga
och traven stolt genom staden går,
då känner jag som ett sting i barmen,
och nedstämd lämnar jag fönsterkarmen
och tar ett tag om mitt tunna hår.
Det spökar prat i mitt vänstra öra
och karnevalen jag tror mig höra,
som käckt från vinröda läppar sprang,
när skogen genljöd av bjällerklang.

GRILLER OCH GRUBBLERIER

En ghasel

Jag står och ser på världen genom gallret;
jag kan, jag vill ej slita mig från gallret,
det är så skönt att se, hur livet sjuder,
och kastar höga böljor upp mot gallret,
så smärtsamt glatt och lockande det ljuder,
när skratt och sånger komma genom gallret.

Det skiftar ljust av asp och al och björk,
där ovanför står branten furumörk,
den friska doften tränger genom gallret.
Och över viken vilket präktigt sken,
i varje droppe är en ädelsten,
se, hur det skimrar härligt genom gallret!

Det vimlar båtar där och ångare
med hornmusik och muntra sångare
och glada människor i tusental,
som draga ut till fest i berg och dal;
jag vill, jag vill, jag skall, jag måste ut

och dricka liv, om blott för en minut,
jag vill ej långsamt kvävas bakom gallret!

Förgäves skall jag böja, skall jag rista
det gamla obevekligt hårda gallret
– det vill ej tänja sig, det vill ej brista,
ty i mig själv är smitt och nitat gallret,
och först när själv jag krossas, krossas gallret.

Döden

Jag har skymtat hans skumma, jordgrå drag,
redan jag trodde min vandring slutad,
över min säng stod han redan lutad,
lyssnande efter mitt sista andetag.

Ingen älskande blick såg sorgset ned,
ned i min egen en avskedshälsning,
ingen tröstande tro på frälsning
lindrade våndan, som flämtande anden led.

Stillsamt lade den skumme sin våta hand
över min brännande feberpanna,
plötsligt kände jag hjärtat stanna,
blott konvulsiviskt och matt det slog ibland.

Allt, som fordom mig bränt och grämt och tårt,
kylande, svalkande glömska släckte,
tomhetens slöjande mörker täckte
allting, som förr var mig gott och skönt och kärt.

Svaga ljud som av skvalpande böljeslag
nådde i susande rytm mitt öra,
smekande doft, som försommarvindar föra,
smekande doft av ängsblommor kände jag.

Var detta ett sista vänligt och milt farväl
livets skönhet till sällskap i döden sände,
eller var det en räddande okänd strand jag kände
nalkas med vågslag och doft min drunknande själ?

– Åter min hjärna i vansinnig feber brann,
åter kände jag strupen av törst försmäkt,
pulsarne bulta och yrande tankar jäkta,
medan tyst min stillsamme gäst försvann.

En främmande man

Han var ej ung, ty håret hade grånat,
hans rygg var krökt av något tungt, han burit,
och livets färger hade livet rånat,
och djupa fåror hade tiden skurit.
Hans läppar voro fast tillsammanslutna
som kring en sorg, ett brott i det förflutna.

Förgäves log han stundom för att skyla
den grämelse, som ruvade och tärde;
om kall förtvivlan talte ögats kyla:
för mig har livet ej en gnista värde,
mitt skepp är bränt och mina vapen brutna,
jag lever än, men blott i det förflutna.

Han var så skygg, så tyst, så ödsligt ensam,
min själ blev vek, jag kände lust att gråta,
som var hans gömda sorg för oss gemensam,
jag ville in i denna tysta gåta,
jag ville öppna detta tunga slutna
och leva med som vän i hans förflutna.

Jag ville närma mig, jag ville bära
den tunga tyngd, som gjort hans liv eländigt,
men han vek undan, när jag nådde nära,
och mellan oss låg svalget vitt som ständigt.
Hans läppar voro fast tillsammanslutna
omkring det bittra tärande förflutna.

Hydra

Det var i feberns tid – jag drömde det
– jag låg på marken med det ena knät,
hon höll mig pressad hårt i sina slingor
Som kautschukfjättrar låg det om mitt bröst,
Till skrik och rossling blev min röst.
min blick var skymd av etterskummets flingor.

Och döds kall kyla kom i varje lem,
jag var betäckt av slipprigt slem
och för mig själv jag måste vämjäs.
En dunkel tanke i min hjärna brann:
det är det lågas makt i människan
– det kan, det skall, det måste tämjas!

Jag tog mig kraft, blev fri, fick luft,
och styrka kom i vilja och förnuft
– det kom som ett beslut: jag s k a l l e j ge mig!
Om också aldrig tryckets pressning hävs,
och till den stund, då andedräkten kvävs,
så skall jag hoppas, skall jag aldrig ge mig!

I samma stund jag sjönk ihop
– jag hörde sorl och bravorop,
och tusen händer klappade applåder.
Jag visste det, i prakt och rikedom
kring brottarbanan satt ju Neros Rom,
betraktande min svaga strid i nåder!

Nog är den tung, en kamp i ensamhet,
som intet väsen ser och ingen vet,
men mera tung, när tusen ögon se mig
– att ligga utsträckt med förlamad makt,
ett mål för tusendens förakt,
men ensam än – dock skall jag aldrig ge mig!

Jag gav mig ej, jag reste mig på nytt,
i varje muskel kom den kraft, som flytt
– vad rör det mig, om tusenden bele mig!
Dock sjönk jag åter, hjärtat låg i press,
och ”bravo, bravo, nye Hercules”,
ljöd folkets hån – dock skall jag aldrig ge mig!

Livsglädjen

Säg, har du gästtat längre än en timma
i forna dagar någon gunst omsluten
– i vår tid är du gästvän för minuten!
Du visar dig som meteorens strimma,
raketens båge, sprakande och bruten,
men just som vi din härlighet förnimma,
vi svepas åter in i kvalm och dimma,
och du är död i samma stund som njuten.

Du är citronen blott, som sparsamt delas
bland öknens karavan, när den försmäktar,
att rädda livet efter törstens pina.
Men mången gång du i förrådet felas,
då skämnda vätskor vore himmelsk nektar,
och tungan bränns och blodets källsprång sina.

Vänner vid sjukbädden

I talen ordspråk, talen som från ovan,
och köksmoralens senapsdeg I bringen!
Jag hör det nog, I han predikogåvan
– en tröst för er, men tröst för annars ingen!
Men läggen nådigst band på tungorna,
de smidigmorda visdomsslungorna,
och bort med salvelsen, som höves ingen!
Låt mig ha fred och spare lungorna
– min själ är sjuk, men fraser hela ingen!

Tag edra visors buller bort
och bort med maningar av gammal välkänd sort,
som ropa flyg! åt den, som brutit vingen!
Och bort med fingrarna från sår, som svida,
Jag vill ha rätt att ensam genomlida
Mitt eget kval – jag vill ha tröst av ingen!

Vad är sanning

”Då frågade Pilatus: Vad är sanning?”
och eko svarade – profeten teg.
Med gåtans lösning bakom slutna läppar
till underjorden Nazarenen steg.

Men gudskelov, att professorer finnas,
för vilka sanningen är ganska klar!
De äro legio, ty de äro många,
som skänkt den tvivelsamme romarn svar.

Dock syns mig sällsamt, att det enda sanna
så underbart kan byta form och färg.
Det, som är sanning i Berlin och Jena,
är bara dåligt skämt i Heidelberg.

Det är, som hörde jag prins Hamlet gäcka
Polonus med molnens gyckelspel:
”Mig tycks det likna si så där en vessla
– det ser mig ut att vara en kamel!”

Den ryske anakoreten

Jag möter honom då och då – vi vandra
tillsammans framåt vägen långa stunder.
Visst är han sträng och dyster mer än andra
och tungsint hård, men det är godhet under.

Jag håller av den gamles vita lockar,
hans läppars kvalfullt bittert sorgsna skälvning
och harmen själv, som i hans röst sig stockar,
och pannans höga, tanketunga välvning.

Så vandra vi igenom sommarlandskap,
där livet lyser varmt om berg och dalar
men döden känner jag i hjärtats grannskap,
när han, den gamle, vid min sida talar:

”Se, sommarn är en synd, se, vår är villa,
se, det är gift i vårens svala skurar,
hör, det är lögn, som alla fåglar drilla,
och livets skönhet är ett svek, som lurar!

De glada färgerna, som livet sminka
och kläda varandet i hoppets dager,
de täcka dunster, som förruttnat stinka,
de täcka brand, som tär, och matk, som gnager!

– Vänd dina ögon bort från konstens riken,
i lömska färger doppas konstens pensel!
Förbanna tonerna, fördriv musiken,
som droppar vällustgift i blod och känsel!

– Du tycker skönhet är i man och kvinna,
när mänskodottern famnar mänskosenen
– men gömd i brudgum, dold i älskarinna,
bor synd, bor död, skelettet och dämonen!

Den ljusa locken flickan bär om pannan,
den är en eld, av den skall mannen bränna!
Den varma blick, som söker upp en annan,
är blott en glimt av Tofeth och Gehenna!

Du blickar vänligt på det unga paret,
du tror, att lyckan tänds i bröllopsnätter?
– I Dantes helvete du finner svaret,
där hatet kysser hat i lustans fjätter!”

– Men säg mig, gamle man från öknens håla,
Är det ej livet självt du så förbannat
och hör du ej, hur död på filtad såla
bakom dig tassar tyst och lyss och stannar?

Är ej den kraft, som sammanslingrar kroppar,
densamma kraft, som knyter cell till celler,
från nerv till muskel som en gnista hoppar,
i röda vågor ur vårt hjärta väller?

Är ej den kraft, som midjor sammantvingar,
densamma kraft, som gror och öppnar knoppar,
som över molnen lyfter örnens vingar
och svanens vingar i kristallen doppar?

Är ej den kraft, som avlar och som njuter
i mänskoformer, dock den evigt samma,
som sammanför atomerna och gjuter
i rymdens kvedar livets varma flamma?

Är andens död en följd av alstringsgåvan,
en bröllopsbädd, en avgrund blott, som gapar,
– hur går det anden, som är vigd därovan
vid alltets modersköt och evigt skapar?

– Han sänker huvudet. Mot marken ser han.
Han suckar djupt. Han gitter icke svara.
Men tungt och tyst och svårmodsbittert ler han,
som om han hatar själva alltets vara

Boken

En helig skrift mig tyckes firmamentet
Med fornebraiskt språk och urtidsstämpel
Emellan skyar skymtar silverpräntet
som ur en förlåt i ett Zions tempel.

Där står att läsa om vårt släktes vårtid.
Vårt upphovs gåta finnes där förklarad
Där finnes balsam för vår sorg- och sårtid.
Vår fråga: vi? varthän? står där besvarad.

Där står om väg ur öknen, där vi irra.
Där står om landet, som av honung flyter.
Men språket är oss okänt. Blint vi stirra
på dunkla tal, vi portens proselyter.

Vi öva oss, vi möda oss, vi stamma,
vår tunga mäktar ej, o Elohim!
– och stava meningslöst och tungsam: Lamma
– rageschu – gojim!

Världens gång

Havet välte, stormen ven,
vågorna rullade asklikt grå.
”En man är vräkt över bord, kapten!”
 Jaså.

”Ännu kan ni rädda hans liv, kapten!”
Havet välte, stormen ven.
”Ännu kan en lina den arme nå!”
 Jaså.

Vågorna rullade asklikt grå.
”Nu sjönk han, nu syns han ej mer, kapten!”
 Jaså.
Havet välte, stormen ven.

Mefisto

Han gör sig till och låtsar vara vän.
Jag ville, att jag vore kvitt den skurken.
Nå, drag åt Häcklefjäll och ryk och ränn!
– Han lystrar ej, han flinar blott, den lurken.

Hans bockfot såg jag redan såsom barn,
den skrämde mig från dans och glam och lekar.
Nu har han snärjt mig i sitt lömska garn,
den bittra anden, han, som alltid nekar.

Han följer mig som skuggan, var jag är,
och visar mig, hur allt är dumt och dåligt,
och allting lytt och fult och allt, som skär,
han pekar ut och skrattar hånfullt håligt.

Han visar mig, hur storhet är ett skal
och alla ljus, som prisats, äro dankar,
och glädje är en lögn och kärlek fal,
och vishet är en bakfram lek med tankar.

Och när jag hjärtetrött och led vid allt
åtminstone min sorg vill ärligt bikta
och ge den klang och färger och gestalt
och tar ett ark och tror mig kunna dikta,

då lägger han sitt ansikte i veck,
i visa veck som Senecas och Platos,
gör tragisk gest åt alla väderstreck
och deklamerar med gudsnådlig patos.

Och kommer han till ord som ”ack förbi”,
”ack längesedan” eller ”ack förgäves”,
då suckar han med nedrig ironi
och snyter sig och låtsar, att han kväves.

Än som av gråt hans röst är grötigt tjock
Och än den piper ljuvligt i falsetten.
Till slut han gör en grann teaterbock.
Försmädligt nickar fjädern i baretten.

Och blir jag då nervös och vild och vred
och skriver smädedikt, som slår och gisslar,
då grinar han, så käken går ur led,
och skrattar, så det vriner, så det gnisslar.

Han blinkar kitsliglistigt under lugg
– jag vet hans mening – alltför väl jag fattar,
det är åt mina vänsterhänta hugg,
ej åt de slagne, som den boven skrattar.

Den falska stämman gnäggjar, tunn och vass,
han ropar: ”Bravo, bra, gudomligt skrivet!”
Håll mun, ditt djur, vik hädan, Satanas!
– han stannar kvar, han är min vän för livet.

STÄMNINGAR OCH STÄMNINGSBILDER

I skogen

I skogarnes djup bor skuggan,
och tystnaden slumrar där,
och viskande bud från bygden
den suckande vinden bär.

Och molnen komma med vinden,
och solen skymmes därav,
och fåglarnes röster tystna
och luften är tung och kvav.

Men vad som av vinden viskas,
är ingen av oss, som vet,
ty susande språkets mening
är skogarnes hemlighet.

Kanhända om nya illdåd
han viskar i klyft och mo,
om mänskornas hätska strider,
om brott och om bruten tro.

Jag vet blott, att vemodsslöjan
sig sänker kring furans skrud
och källan och bäcken mörkna,
när vinden går fram med bud.

Det är liksom onda ögon
jag såge bland snårens nät
och hörde ibland bakom mig
som tassande lömska fjät.

*

Jag kände en trast, som sjöng för
sin käresta daagen lång,
Och ljungen och lingonriset
beundrade djupt hans sång.

Och blåklockan ringde sakta
i takt med hans kärleksglöd,
och skogsstjärnans öga lyste
och smultronets kind blev röd.

Då hördes en vinge flaxa,
och klorna en glada slog

i sångarens bröst, och sången
om kärlek för alltid dog.

*

Det vackraste tjärnet i skogen
låg ensamt och tyst och klart
och växlade blickar med solen
och drömde så underbart.

Det speglade härliga skatter
av skiftande ljus och färg,
det famnade alltets riken
i ram en av skog och berg.

Det drömde om eviga rymder
av evigt skimrande glans,
om stjärnor och soliga världars
oändliga rytmiska dans.

Men nu ligger skogens öga
av starren för alltid släckt,
en stirrande glanslös yta,
av smutsiga mossor täckt.

*

En ekorre satt i toppen
och tittade ned och teg
ty älgen gick fram i skogen
med spänstiga, stolta steg.

Det var just i parningstiden
och trotsig och djärv han var,
ty driftens mäktiga sjögång
i svallande blod han bar.

Han förde med kunglig hållning
sitt greniga vackra horn.
Det rasslade svagt bakom snåret,
en krypskytt tog säkert korn.

I stoftet släpades kronan
på stönande, fallen kung,
det trotsiga, vilda blodet
förrann mellan fredlig ljung.

*

Du trotsiga tall, som sträcker
mot himlen din smärta topp,

jag känner din stolta strävan,
ditt anande starka hopp.

Du tror att den vackra stjärnan
på himlen du en gång når,
om också din trogna längtan
skall räcka i hundra år.

Hur trygg skall ej stjärnan gunga
på knotig och kraftig gren
och sprida från barrig krona
sitt blinkande milda sken.

Du skjuter med makt i höjden
ditt åtrådda mål emot,
du banar dig fram, du växer
du höjer dig fot för fot.

Ack, känner du icke döden,
som fräter i stam och rot,
och ser du då ej, hur stjärnan
flyr undan dig fot för fot?

*

Jag gitter ej längre vandra
omkring i min gamla skog,
vi äro ej längre vänner,
jag känner, jag vet det nog.

Ty skogen är god som fordom
och vänlig och innerlig,
det finnes ej längre samklang
emellan honom och mig.

Min anfrätta mänskotanke
förstör vad naturen byggt,
i färgspel och barrdoft och gransus
det blandar sig in något styggt.

Tillbaka jag vill till bygden,
där striden är hatfullt hård
– där smälta förbittrade tankar
med livet till e t t ackord.

Brodden den dör,
frosten förstör
det som i markerna stoppas.

I solnedgången

Satte jag mig på bergets kam,
spejade ut över fjärden,
såg, huru solen i väster sam,
långt, långt i väster gick färden.
Tiden förgår
Nyss var det vår,
snart ligger höst över världen.

Dagar ha kommit och dagar ha gått,
en gång väl kommer den sista,
flyktig är lyckan och knappt dess mått,
tung är den ändå att mista.
Luftbyggda slott
skimra ju blott,
skimra och locka och brista.

Dårar de tänka och dårar tro,
dårar de mena och hoppas,
hoppas, att frön, som i jorden gro,
växa till skördar och knoppas.

Viken

Jag tror det är fjorton dagar,
sen solen var framme sist.
Bland lönnarna stormen jagar
och skövlar varenda kvist.

Ibland vill han andan hämta,
försprungen och genomvåt.
Jag hör, hur hans lungor flämta,
hans rosslande vilda gråt.

Jag hör, hur han slår och rister
i fönster och tak och knut,
jag hör, hur hans vanvett brister
i tjutande klagan ut.

Men långt bortom park och gården,
Där ligger min kära vik,
den vackraste vik i världen,
när förr hon sig själv var lik.

När änglarne vällukt strödde
med vårliga vindars tåg
och strålarnas kyssar glödde
på vilande vänlig våg.

När mörkklagda höjder sågo
däri sina egna drag,
och grönskande stränder lågo
och hörde på böljans slag.

Men nu är min spegel bruten,
förstörd är min vågs musik
av skummet, som rörs, och tjuten,
som vina kring piskad vik.

Min utsikt, av färger smyckad,
är ödsligt gul och sjuk,
min tavla en förolyckad,
av fläckar besudlad duk.

Må hellre förvildad bölja
i fjättrande isar slås
och drivornas svepning hölja
mitt landskap, som nu förgås.

Vid myren

Över myren mörknade kvällens skugga,
tyst och töcknigt och tomt var allt.
Blygrå molnvalv upphörde ej att dugga
silregn, ljudlöst och isigt kallt.

Ingen enslig en eller grönklädd tuva,
Ingen kulle, av ljungris klädd
störde dödens färg, som sig lagt att ruva
på den sumpiga mossans bädd.

Kretsande kring på regntunga vingar irrar
– ensam – svulten – en hök omkring.
Skogen, mörk och stum, ifrån dunklet
stirrar över tomrummets ingenting.

Blott i väster skymtar ännu den matta
sista resten av dagern fram
över klippans kala, av regnet glatta,
aldrig mossöverväxta kam.

Här är stilla vila för trötta tankar,
här kan grämelsen andas fritt,
icke störd av hoppet, som utan ankar
styr, där livsvimlets skum går vitt.

Här kan nedbränd lidelse smärtsamt kyla
heta askan i nattkall vind,
här kan ångern sorgset i skymning skyla
skammens rodnad på avtärd kind.

Här kan sinnet slita det sista bandet,
som vid sorgen och livet band,
här går vägen fram till det skumma landet,
till det eviga intets land.

Vinternatt

Låt oss åka sakta,
låt oss dock betrakta
skogens vita slott,
golvens marmorstenar,
vita valv av grenar,
som till himlen nått.

Ej ett snöstoft röres,
under valven höres
ingen vinds musik,
snön har rett alkover,
och därinne sover
sommarns frusna lik.

Iskristaller stöda
lägret, där den döda
sig till vila lagt,
vita sängomhängen
sväva över sängen,
enar hålla vakt.

Och metalliskt kalla
månestrålar falla
ned i öde sal,
och från alla kanter
gnistra diamanter
i oändligt tal.

Stjärnorna med sorgens
silver smycka borgens
genombrutna tak,
dunkla skuggor glida
sakta genom vida
skymtande gemak.

Sorgebudet

Tungt gick ett sorl ifrån Asgårdsvallen:
Balder är fallen,
glansen är släckt i Den Höges sal!
Balder är fallen! Balder är fallen!
Klagade vinden till regnen, som snyftande gingo
i berg och dal.

Bäcken i bergen tog ljudet,
talte för forsen sitt sorgtunga tal.
Forsen högt gråtande budet
bar till en älv mellan vide och al.
Djupt i dess bölja begravet,
budet blev buret i havet:
Balder är fallen! Balder är fallen!
– havsvågor slunga sig jämrande högt
mot Den Höges sal.

Jag ville, jag vore

Jag ville, jag vore i Indialand
och India vore sig själv
med pärlor till grus och rubiner till sand
och slott, som på vinken av Akbars hand
drömts fram vid en helig älv.

Jag ville mitt hus var av bambuns rör,
där västvinden svalkades sval
av palmer, som skuggade utanför,
och dschunglen sjöng sin vilda kör
om jakter och strider och parningsval.

En flicka med hy som mahognyträ
och silke om höfter och bröst
satt lutad i skuggan av palmernas lä
– jag lade mitt huvud mot finvuxet knä
och lyddes till viskerskans röst.

Hon talade tyst som ett skymningens sus
som själarnes tusenårsfärd

om Karmas kamp och Akasas ljus
och slocknandets ro i Nirvanas hus
vid gränsen av varandets värld.

Jag ville min själ kunde lossas ifrån
det vaknas förhärjade strand,
från kalla, förtorkade ögons hån,
jag ville, jag vore ett drömlands son,
en infödd av Indialand.

Titania

En klang som av små violiner
går svag som susning i hassel och björk,
och månen på ängarne skiner,
men skogen är midnattsmörk.
Det skymtar, det svävar som böljande hår,
det dansar på yra eteriska tår.
Ti ta! Ti ta! Ti ta!

Det skymtar som barmar och halsar,
det lyfter på släp som av silke och flor,
det vajar, det viftar och valsar
i nätta, bevingade skor.
Vem är det, som håller sin vindlätta bal
vid midnattens timme i månsilversal?
Ti ta! Ti ta! Titania!

Sjöfararen vid milan

Vid milan har jag vaktat i vinter och vår
och längtat till havet i många långa år,
långt bort från min gammalmansmöda.

Från havet är den vind som i tallame går
Och leker med stoftet från milan, som står
Med mull över kolen som glöda.

Och seglen de glänsa på havets vida rum
och vågorna de kasta sig med dån och med skum
mot stränderna av främmande länder.

Till havet, till havet det vida jag vill
– vid milan är jag bunden, jag kastar av och till
med mull över glimtande bränder.

Och skuggorna de tättna och dagen den är all
och mörkret faller tyngre och natten kommer kall,
det glimtar och glimtar i glöden.

Och skogen av sångerna om havet är full,
min själ är bedrövad för vindsångens skull,
mitt sinne är sorgset till döden.

I ungdomen

Det glittrar så gnistrande vackert i ån,
det kvittrar så lustigt i furen.
Här ligger jag lat som en bortskämd son
i knät på min moder naturen.
Det sjunger och doftar och lyser och ler
från jorden och himlen och allt jag ser.

Det är, som om vinden ett budskap mig bär
om lyckliga dagar, som randas,
mitt blod är i oro, jag tror jag är kär
– i vem? – ack i allt, som andas.
jag ville, att himlens och jordens allt
låg tätt vid mitt hjärta i flickgestalt.

En vintervis

Jag sörja, jag sörja, jag sörja väl må,
ty stjärnorna så kalla på himmelen gå
och frusen och kall är hela världen.
Och mänskorna de kämpa i drivor och snö
och vandra och gå och förfrysa och dö,
vart vandren I, vart leder denna färden?

De tycka sig se ljus långt på villande stig,
de skynda, de tänka att snart få värma sig
och finna goda vänner i gårde.
Och kommer en i vägen, så slå de honom ner
och domna sedan själva och vakna aldrig mer.
I människor, varen intet så hårde!

De gamle och de unge

Vi hurrade, medan vi skuttade ut
De gamle de sutto och gluttade ut.
Farväl!

Se om er väl, när det blåser kallt,
välkomna igen, när ni sett på allt!
Farväl! Lev väl! Farväl!

De gamle de sutto och viftade ut.
Och flickorna parvis vi skiftade ut.
Lev väl!

Och var tog sin, och jag tog min.
Vi svängde med hatten och nickade in.
Farväl! Lev väl! Farväl!

De gamle de sutto och spanade ut,
ty våren och ungdomen manade ut.
Farväl!

Och hade de sluppit från åldern loss,
De skuttade väl i galopp till oss.
Farväl! Lev väl! Farväl!

Och speljakten sköto vi sjungande ut.
I livet vi färdades gungande ut.

Lev väl!

En gång är det vi, både jag och du,
som ropa åt sjön som de gamle nu:

Farväl! Lev väl! Farväl!

LIKT OCH OLIKT

Salomos insegel

Ni sade mig, jag saknar karaktär
och skolad tankegång och ordnade principer
och stadighet i tron och sådant där,
som håller människor uppe, när det kniper.

Det finns en gammal magisk hemlighet
om andarne och Salomos signet.
Det sägs, han tog en legion av dem
en vacker afton i Jerusalem,
kanhända var det också i Damasco,
och var och en han stack i ena flasko.
I halsen lät han fasta proppar slå
och satte sedan sitt signet därpå.
Det var ett fängelse, som höll mot slå och dra,
av bästa kvalitet, solitt och bra.

Nu vill jag säga eder i förtroende:
I ären andarne, i flaskor boende,
och eder stänger en förseglad propp,
var gång I längten ut och viljen opp!

Men jag vill hellre brännas ned till aska
än låta korka in mig i en flaska.

Och om kung Salomo på tronen satt
och bjöd att lägga sju provinsers skatt
– åt höger till som lön åt varje träl,
som lydigt låte korka in sin själ
den frie tiggarns stav åt vänster till
och sade välj! och ske dig som du vill!
– jag grepe staven utan lång förbidan
och sade tack och gick åt tiggarsidan.

Tersites

Jag kan ej annat än din lott beklaga,
du arme skorpion, som alla jaga.
Där sparkar vankas och där spö det slitas,
där är du med, min stackars vän, Tersites!

Visst är du fulare att se än alla,
när darrande av hat du sprutar galla,
när du med naglar spärrade att rivas
och ettrigt spottande ur lägret hivas.

Och dock, du uslaste ibland elända,
i all din uselhet du är kanhända
ändå på sätt och vis ett stycke heros,
vad än förmålas mände av Homeros.

När Agamemnon alltför högljutt skrävlar
och när Odysseus eller Nestor tävlar
i dunkla råd med delfiska oraklet,
du ensam vågar skratta åt spektaklet.

När Oiliden sina puts bedriver
för ädle skönbenskenade achiver,
som ropa: ”Bravo, bravo, konung Ajas!”,
du är den ende, som törs ropa: ”Pajas!”

Det är dock sanningen du ilsket slungar
i ansiktet på dessa stolte kungar,
på hela denna ädelborna liga,
som annars piskar varje knyst att tiga.

Och därför är du dock ett stycke heros,
vad än förmälas mände av Homeros
– en heros är du, en som rivs och bites
och sliter spö, min stackars vän, Tersites!

Apelles i Abdera

I stammarnas och staternas historia
har mången vunnit namn och glans och gloria.
Av kloka, lärda folk jag känner flera,
men intet folk som folket i Abdera.

Det fanns en konstnär i den goda staden,
han fyllde templen och han fyllde baden
– ty stadens råd han kröp för som en fjäsker –
med sköna abderitiska alfresker.

Det sades också utav konnässören
Kalopedilon, skodonsfabrikören:
”Han målar bra: precis som andra målat,
det är som just på samma läst de sålat!”

Det var förträffligt talat av skomakaren,
som var det sagt av själva jordomskakaren,
och sedan dess begynte man värdera
skomakarsmakens domslut i Abdera.

Nu är det så, att alla målarskråma
om stilens renhet voro mycket måna,
och thy de gjorde karl med kropp och kläder
precis som han blev gjord av deras fäder.

Men deras fäder målade i livet
uti en stil, som svor mot perspektivet,
och därifrån så kan man derivera,
att allt blev snett, som målats i Abdera.

Då kom Apelles från Atén till staden
och gick och drev i templen och i baden
och såg på alla dessa mästerstycken,
Abderakonstens vittberömda smycken.

Han kom att stanna vid en led megera
som skulle föreställa just Abdera⁷¹
Då svor han till på attiskt vis: ”N ä k y n a,
den dära gumman är ju sned i syna!”

Men det var dumt att svära si så dära,
ty många abderiter voro nära,
och genast höjde sig ett hotfullt mummel:
”Skall du Abdera chikanera, drummel!”

Kalopedilon, han ni vet, skomakarn,
tog också skarpt itu med vedersakarn
och sade: ”Håll din mun, den arga leda,
vem målar nånsin människor icke sneda?”

Apelles tar ett kol och med en näsa,
som pekar rätt, ger svar på denna snäsa.
Abderas bild blev ganska presentabel,
när hon befriats från sin sneda snabel.

Men då blev vreden het i konstskomakarn:
”Vid Hermes och Kronlon, dunderbrakarn”,
han sade: ”du kan bruka kol och krita,
det ser jag nog, men inte kan du rita.

Ett kvinnfolk kan du skapa folklikt nog i syna,
men inte kan du måla alls, n ä k y n a!
Och kom ihåg det ordspråk, som för resten
befallt skomakarn hålla sig vid lästen!”

Det var Apelles’ egna ord, som sades,
de hade icke sjunkit ned till Hades,
men spritts som ordspråk, välbekant i klangen
– det kom tillbaka liksom bumerangen.

Och folket tog upp stenar ifrån backen
och slängde dem Apelles uti nacken,
och han drevs ut av barn och unga stojare
som skreko; ”Drag åt Tartatus, din skojar!”

Apelles gick till lunden i Dodona
att fråga fåglarne i ekens krona:
”Finns det ett medel att hellenisera
och göra folk av folket i Abdera?”

Oraklet svarade med gåtfullt allvar:
”Gör guld av trä, gör hästar utav kalvar,
försök med bräckjärn och med tång, som biter,
att vrida rätt förvridna Abderiter!”

Belysningsfrågan

De tändes, de nya elektriska tankarne,
det lyste, det sken i varenda vrå
– då skreko de gamla eländiga dankarne:
”Det tar eld i vår knut!
Släck ut! Släck ut!
Låt pusten blåsa och saxen gå!”
Men skulle man sett något fräckare,
den heliga talgens gäckare,
elektriska lågor, stora och små,
sig läto ej släckas av talgljussläckare,
men brunno ändå!
Tablå!

Väntan

Vår framtid tycks mig lik en dunkel vall
av tunga moln med kopparglans i färgen,
som mörkgrön brons stå skogarne på bergen,
som bläck är sjön och ån som smält metall.
Av ångest pressas livets hjärtekammar,
Du starka makt, du makt, som slår och flammar
Giv ljus, bräck sönder kvalmet med en knall,
slå tungt, slå hårt med dånets dova hammar.

Takt

Lakejerna gåvo mig skrapa
och skänkte mig stolt sitt förakt,
emedan jag ej kunde skapa
mig om till en svansande apa,
dresserad av dem, som ha makt,
till konsten att bocka med takt.

Ty sälja sin frihet för slantar
och gula galoners prakt
och tacka sig mjuka som vantar
för guldets, som rockarne kantar,
och oket på nackarne lagt,
det kalla lakejer för takt.

”Bristande pietet”

Att samojederna ha ben till gudar
och medicinmän gå omkring i hudar
och skrämma negerbarn vid Tanganjika
– det kvittar mig lika.
Men komma svarta trollmän och predika
fetischpredikningar från Tanganjika
för vite män i Europas mitt
– då vill jag begabba dem fritt.

Till Publius Pulcher

När på ditt bord det skummande grekiska vinet,
druvor från Kios och Lesbos i guld och kristaller
lyste mot stuvade tungor av tusen fasaner,
när från svängande brons gick ett sken, som
beglänste
marmor från Paros,

när under punisk purpur det memfiska dunet
lockade gästen till mjuk sybaritisk vila,
vaggad till drömmar av klangen från attiska flöjter,
dårad av Lalages dans över mattor från Indus,
dårad av vinet,

då var det smickrande sorl av patriciska stämmor,
då satt senatorn med leende läppar vid bordet,
då steg beröm från hjärtat av hundrade vänner:
du är den förste i Rom och den främste i Latien,
Publius Pulcher!

Nu är din boning ödslig och tom, och på bordet

sörjer falernen vid sidan av måltidens armod,
fattigmans bröd och fattigmans torftiga rätter.
Skum är din boning och naken och kulen och kal som
Capreas klippor.

Skuggan sitter som gäst och som gammal förtrogen
mörk vid din sida och stirrar och nickar och tiger.
Tystnaden väntar och lyss efter vännernas röster
– öde och stum är din boning, en stämman ej höres
– icke en viskning.

Dock det kommer en tid, då du längtar tillbaka
hit till den torftiga koja, som nu är dig ödslig.
Hemlös – utan ett stöd för ditt värkande huvud
– ödmjukt böjd skall du gå ibland forna klienter,
tiggande brödet.

När som en stavman du sitter i låga tavernan,
Målet för druckna hetärens och brottares löje,
kanske vid minnet av slösade hundra talenter
Lalages åldriga rusiga händer dig räcka
vin och oliver.

Sörj dock icke, att tiden har ändrat ditt öde,
skymt dina vänners ögon, att icke de se dig,

tömt dina skatter och gjort dig till trälarnas like
– livet har kastat sin mask, och med lättare sinne
går du till Hades!

Ur Anabasis

– När så barbarerna fördrivits eller dödats,
lät Xenofon hellenerna slå läger
och taga fram av de förråd, som ännu ej förödats,
och bjuda in till gästabud hellenernas strateger.
Och runt omkring han lät soldaterna
få samla sig i jämna lag om sina matransoner
allt efter städerna och staterna,
arkader hos arkader och lakoner hos lakoner.

Och Xenofon, som jämt gav akt, när något samtal
fördes,
att få besked om tankarna hos männen,
förvånades och i sitt hjärta rördes
av tal, som gick från man till man, från vännen
och till vännen,
med tänkespråk från filosoferna
och trösterike stycken från Homeros
i växling med de glättigt sjungna stroferna
till Foibos och Athena och till Eros.

Och segervinnare i knytnävskamp bedömdes och
berömdes,
Euripides med Sofokles han hörde sammanställas,
och allt som glädjen steg och krus och skålar
tömdes,
blev männens sinne mer och mer liksom försatt
till Hellas.
De togo ris och löv och skönt bekransade
De gjorde lek och dans i trädens svalka,
och ganska väl och vackert dansade
stymfaliern Sofainetos citalka.

Men Xenofon, som kom ihåg den hårda
vedermöda
hellenerna fått genomgå och ännu måste bida,
och hungersnöd och frost och efterblivna döda,
var stolt och glad att se hellener kunna lida
och ändå kunna glädja sig och höja sig
till mera ädla ting än sorgen över nöden
och icke som barbarer böja sig
i skräck och vanvett under hårda öden. –

Sigurd Jorsalafar

Och yrat piskar och stormen snor.
Kung Sigurd sitter i tempelkor
och stirrar tungsint och folket tror,
att Sigurd lyssnar på psalmer.
”Vår store hövding, vår gode kung,
hans hår har grånat, hans själ är tung!”
— Kung Sigurd drömmer, att han är ung,
kung Sigurd drömmer om palmer!

Det vandrar vågor i Sudersjö,
det ståndar palmer på Sikelö,
där mogna druvor, där mognar mö
för hårde härmän på haven!
— Kung Sigurds panna är hög och bred,
hon sjunker tungt emot handen ned –
det går en viskning i folkets led:
”kung Sigurd lutar mot graven!”

Vid Akersborg ståndar striden hård
och yxa klingar mot hillebård.

Där rider hövding i bräm av mård
Hans häst är blodig i manen!
– Kung Sigurds blick vandrar skum och vild
från Helge Olavs till Jungfruns bild?
– ”O helge Olav, var Sigurd mild,
kung Sigurd brottas med fanen!”

Och snöstorm viner om tempelknut,
och aftonsången är sjungen slut.
”Följ med, o kung, förrän snön fyllt ut
de sista stigade spåren!”
Han svarar icke, hans tanke flyr
från frost och vinter och storm och yr
– som segerherre kung Sigurd styr
med gyllne stam i Bosporen.

En uppländsk runskrift

Svein, Dagtrottes son,
drap drömmare
söder i
särkernas sund.
Blåste blåmän
bleka
med stridens stormvinge.
Sticktryne, fadersarvet.

Bet han blodiga
välskernas borgar
med slagfältets svärms
spetsiga gaddar.
Bröt han murar,
brände han byar,
skar skräckrunor
bland sydskrälingarne.

Dvärgsmidet dröp

I Dagtrottes sons korgar
Mycket menfagert
bar han till Miklagård.
Greno grekerna
girigt åt härbytet,
slickade sulorna
på Svein Borgbrytaren.

Gripar gav han
åt grinarne.
Log Svein
i lekares lag.
Hemsot honom
i hugen låg.
Vin vart honom
bot för värken.

Knäsatte i Miklagård
mör många,
lent lockiga
lögnviskerskor.
Trädde rödbrokiga tröjor
på trolösa,
gav guld åt snutfagra
sveksmiderskor.

Drap Svein Doksa,
Nikkfares dotter,
slog Härklack,
hirdens hövding.
Glad gav han lönngiljaren
giljarlönen.

Sörjde dådet,
att han Doksa drap.
Rävar rådslogo
Att riva Svein.
Slog han trältrutarne
trasiga.
Gav griparne
för intet åt grekerna,
färdades vida
med väringavargar.

Följde Ingvar,
fränden fracke,
härjade hårt
med Holmgårdingarne.
Såg Bjarmernas
båtbryggor,
Skridfinnarnes snöhögar,
nådde Svithiod.

Tänkte gästa Torgrima
I Tiundaland,
fäst med ed fordom
hos f osterfadern.
Följde mön, den falska,
Stenkettil till Falkholmen,
mötte med spott
Svein sorgtystnad.

Hat högg i Dagtrottes
sons hug.
Brände han bräderna
bruna på Falkholmen.
Sot stänkte
av Stenkettil.
Torrbränd låg Torgrima
bland tallbränderna.

Skumsinnad i skogen
Drog Svein.
Svårmodet sargade
svekdråparen.
Ristar han nu
rimsatta runor
i Storby stenar
vid Stormröjningen.

Liv skall Svein lösa
i Lögarviken.
Gå som niding
Nagrindar nedan.
Bredda äro hans bragder
vitt i bygderna,
storsvek har han övat,
straff skall han lida ständigt.

Ett Helicons blomster

Och skulle jag sörja, så vore jag tokot,
ty ingen gör rakt, vad Vår Herre gör krokot,
och ingen sorg på livsens stråt
kan tvättas bort av gråt.

Min glädje var ringa, min motgång var mycken,
min strängalek gjord till att falla i stycken,
och gjord att förlisa min levnads båt
– ro hit med vin för en plåt!

Så vill jag förhärda mitt hjärta och dricka
dag ut och dag in och i kruset blicka,
mitt öde i dräggen se
och ändå le.

Så vill jag ej fåvitskt med Herranom tvista,
Men dricka oeh le, tills mitt hjärta vill brista
och själen får vila i dödens hus
– ro hit med än ett krus!

En liten comedia

om kärlekshandeln mellan
den saligen i Gudi avsomnade Her-
ren Herr Erik Stenbock, som var en arg
skalk, och den likaledes saligen hädanfarna ädela
jungfrun Fröken Malin Svantesdotter
av den högvälborna och höggrevliga
Sturesläkten
korteligen och i enfaldiga rim ihopskreven
till förnöjelses och löjelighets uppväckande
samt
dygdesamma, välälskeliga Brita Lisa Elfvedahlia
på dess sjuttonde årsdag käriligen och ödmjukligen
tillägnad
av
Hon Vet Vål Vem.

Teatrum skall vara föreställd att vara i mjölkekammaren på Hörningaholms gård och där skall vara fillebunkar och smörbuttor och andira sådana persedor, som till en mjölkekammare rätteligen höra.

Fröken Malin skall taga något smör av buttorne och knåda och vända det såsom skickeliga kvinnor det pläga, och hon skall sjunga visan om om lindormen och hans fästemo.

Då skall Herr Erik insticka sitt huvud av dörren och kväda det följande :

Min ädela fränka, god dag, god dag,
var intet rädd, det är baresta jag!
Att längta sent och tida,
det kunde jag intet lida,
kär Malin ville jag skåda,
jag kunde ej därför råda!

Svarar Fröken Malin:

Ack, hjärtans frände, vad gören I här?
I veten fuller, vart detta bär,
I veten väl, att moder
på Eder intet är goder!
Hon haver sagt, att hon Eder skall slå
och banka på ryggen brun och blå,
det slutar med stort elände,
min hjärtans aldera käraste frände!

Säger Herr Erik :

Den gamla Fru Märtha är hård som sten
emot sitt eget kött och ben,
skall hennes hårda vilja
två kärliga vänner skilja,
som vuxit tillsamman likt rot och mark,
likt rot och stam och stam och bark,
det skolen I intet tänka,
min hjärtans aldera käraste fränka!

Svarar Fröken Malin :

I veten det alltför mycket väl,
I talen ut av min egen själ,
jag ville all världen giva
att få hos Eder bliva,
men Herren Gud i himlen är vred
på kärlighet i förbjudna led,
vi måste sörja bara
och låta lyckan fara!

Säger Herr Erik :

Det är ej sant, det vill ej Gud,
det är blott ett dårligt mänskobud
och det spanns upp till skam och sorg
av leda munkar i Romaborg
och aktas slätt av både
Kung Jan och Hans Förstliga Nåde,
I skolen ej därpå tänka
Min hjärtans aldera käraste fränka.
Men viljen I följa i löndom mig,
då vill jag sträva redelig
att vara Eder till måtter,
som voren I kejsarens dotter.
Jag haver alltren åt Eder köpt
en gyldenring, i Välskland stöpt,

och andra ädela smiden
och sammet och atlask och siden.
Men viljen I intet följa mig,
då varder mig tungsam livets stig
– när jag haver sörjt mig avdaga,
då skolen I sucka och klaga!

Svarar Fröken Malin :

Min själ är av gråtandes tårar full
alltför Eder myckna kärlighets skull,
och vore det inte för moderkär,
som havit för mig så stort besvär,
jag följde till världens ände
min hjärtans aldera käraste frände!

Säger Herr Erik:

I sen det själver, I ären mig huld,
I ären i hjärtat god som guld
– så låten oss komma tillsamman
i kärlighets frögd och gamman!
Kär Malin haver bekymrat sig blek
allt utav mycken sorg och kärlek
– kär fränkan skall intet sörja,
rätt nu skall bröllopet börja;
det varder en lyster och lustiger dans

och fränkan skall hava både krona och krans,
och röd skall fränkan skina
som tulipanerna fina!

Svarar Fröken Malin:

Kär fränden lägger så väl sitt tal,
hans kärlighet giver mig intet val,
han kunde en sten beveka,
jag kan honom intet neka,
han är så balders en riddersman,
Gud hjälpe mig, att jag intet kan,
ty världen tager min heder
och moder bliver så vreder!

Säger Herr Erik:

Den gamla Fru Märetha
skall intet få till att veta,
förrän vi hava tillsammans gått
och prästens läsning över oss fått
– hon får allt sin arghet svälja
och bjuda oss komma och helja!
Jag haver befallit Pehr Stalledräng
i morgon tida gå upp ur sin säng
och hålla redo en åka
och så skall jag Malin råka

uppå det gamla stället
i morgon vid hanegället
– där stiga vi upp i slädan
och fara hastelig dädan!

In träder Fru Märtha och skriar :

Vad sysslar du här, ditt leda skarn,
och vore du intet min systers barn,
så tage mig själva Håken
jag ställde dig visst vid kåken.
Jag haver ju redan sagt dig förr
att hålla dig dädan från våran dörr
alltsom ett skadeligt villedjur
– vad gör du här i min mjölkebur?

Svarar Herr Erik:

Min ädla Fru moders syster,
I varen intet så dyster,
jag ville blott smaka, innan jag dör,
på kära Fru fränkans färska smör
och över bunkarne gapa
och något fillemjolk lapa!

Skriar Fru Märtha :

Du tröstar att bjäbba med munden mot,
jag vänne jag gäve din trilska bot,

att dambet av dig ryker,
din dugenicks och stryker,
men packa dig genast hädan!

Då skall Herr Erik hasteligen gå fram till Fröken Malin och taga mitt omkring henne frammanfrån och giva henne ett osculum eller kyss på munden och säga lågt :

Förglömmer intet slädan!

Därefter skall han fortfärdigt gå ut av dörren och Fru Märtha skall banka honom i bakhuvudet med en vispekvast och Fröken Malin skall gråta bitterligen, vid det täckelset faller.

*

Nota Bene för Auctor. Här kan Nils Daniel, ty han är allt känder, få sin Comediam tillbaka. Han kan hädanefter låta vara att beskänka Brita Lisa med sine fransöske rimkonster och lättfärdighetsblomster. Hon är intet för honom, så mycket han vet det, och tör han hädanefter intet sticka sin näsa till prästegården, så frände han ock är.

Tör ock vara bättre för Nils Daniel att mera beflita sig om Theologia och Grammaticis än om Comedia, som är ett bländverk av lögnaren från begynnelsen och alls intet tacknämeligt för en Studioso Theologiae.

Efter han är så förfaren i gamla händelser, tör han ock veta, vad ynkelig ända, som på sistone kom ut av Fröken Malinses och Herr Erikkes ogudaktiga kärlighet och förhåvelsefulla olydnad.

J:s Elved:ius.

Corydon till Chloe

I dalens lugna famn en stilla bäck sig rörer
i gröna mossan fram bland sköna blommors släkt
och ifrån trädens valv man fågelsånger hörer
och bladen böja sig för små zefyrers fläkt.

På himlens blåa grund den stolta Phebus tågar
ibland de lätta moln som herden mellan lamm,
men av det höga ljus, kring gudens hjässa lågar,
ej någon stråles sken till bäcken hinner fram.

I skuggans svala skygd en nymf sig tyst förnöjer
med sina fingrar små att binda sig en krans.
Dess pudervite hår dess ljusa hy förhöjer,
som rosens hy förhöjs av solens klara glans.

En vit herdinnehatt, beprydd med röda ränder,
är fästad som ett tak på denna blomstidyll:
så satt väl mången gång vid greska floders stränder
den höga svanens nymf ell' modern av Hercule.

Dess lilla purpurmund om dygdens oskuld talar,
en klänning av muslin dess vita kropp beklär;
ej fanns det förr en nymp som hon i Thules dalar
så lik i skick och allt gudinnan från Cythere.

Då går en herde fram inunder trädens grenar,
dess rygg är krökt av sorg, dess hy är blek och tärd,
dess fötters matta steg dess trötta gång försenar,
som efter Hectors lik gick Priams dystra färd.

Han når till nympfens fot och faller ödmjukt neder
på bägge sina knän och tager hatten av
och ger sin kärlek luft i tårar och i eder
och säger: "Giv mig ja ell' går jag i min grav!

Till Finlands barska krig som fändrik går min bana
Att emot ryssars svärd med tapperhet bestå
och under Martis sold och konung Gustavs fana
jag söker mig min död, om jag ej dig kan få!"

Så klagar han och ber och ymnigt tårar gjuter,
och herden det är jag, och nympfen, det är du.

Så säg mig, Chloe kär, vad rådslag du besluter:
skall jag i döden gå, ell' vill du bli min fru?

En tysk flickunge

Därinne i salongen
de gjorde fin musik,
det skrek och skröt i sången
och dröp av romantik.
Det var så mycket "Weinen"
och "Gluth" och "Heldenmuth"
– jag gäspade i mjugg och gick
i Wintergarten ut.

Jag lät musiken låta
och sökte mig en bänk
och såg fontänen gråta
sitt vemodsvåta stänk.
Och palmen stod och drömde
om Heinrich Heines tid.
Det var "die blaue Blume" visst,
som himlade bredvid.

En kaktus stod och tänkte
på "varats" gåta tyst,

och under lagern blänkte
en Kejsar-Wilhelms-byst.
”Der Heldenmuth”, ”das Denken”
och romantikens låt!
– jag var så led vid allting tyskt
och svor en ”Schwere Noth”.

Då hördes någon fräsa
– vad nu, finns här en katt?
– då stack det fram en näsa,
då klang det som ett skratt.
Då stack det fram en näsa,
en käck och fin och späd,
då kek det fram en liten en
bakom ett mandelträd.

Det var en liten pyssling,
kokett och graciös,
en tummeliten syssling,
en liten lustig tös,
och över vita gazer
föll hennes blonda hår
– det var en dam på si så där
en åtta, nio år.

Jag hade allt en aning,
en dunkel aning om
den högst diskreta maning,
som från buskaget kom.
Vi läste i varandra,
vi kunde gott förstå,
att det var kurra gömma,
som vi bägge tänkte på.

Nåväl, så gömma kurra,
så kurra gömma då!
Hon svängde som en snurra,
hon skuttade på tå.
Och jag smög listigt efter
med långa tysta steg,
och hon kröp in och gömde sig
och höll sig still och teg.

Hon lagade sig varligt
bland blommorna en bädd
– det var så rysligt farligt,
hon var så rysligt rädd.
Vi låddes, att hon råkat
i någon jättes sal
– hon var prinsessan Edelweiss
och jag var Röbezahl.

Och stackars hon blev funnen,
o sorg, o nöd, o kval!
– det vattnades i munnen
på jätten Rübezahl.
”Kom fram, kom fram, prinsessa,
nu skall jag äta dig!
Var snäll och gör dig riktigt söt,
ty jag skall äta dig!”

Hon kom på alla fyra,
prinsessa som hon var.
Då grep det oss en yra,
en trolsk och underbar.
Vi svängde och vi slängde
som på den värsta bal
– den vita fröken Edelweiss,
den svarte Rübezahl.

Då tystnade musiken,
”der Heldemnuth” tog slut
och hela romantiken
kom röd och svettig ut,
och vi, vi måste skiljas,
”adé, adé, adé!”
Vårt långa sorgliga farväl
var allt en syn att se.

Adé, adé, prinsessa,
Vi äro vänner vi!
Du svettas ej som dessa
heroiskt tyskeri,
är ej Thusneldas dotter
med kejsar Siegesgreis,
men fen, som drager folk till folk,
prinsessan Edelweiss.

*Den svenske Celadons klagovisa över
de svarte Morhianer i Afrika*

De svarte Morhianer,
de gå med nakot ben
och bära ring i näsone
och göra mig stort men,
de svarte Afrikaner,
som kallas Morhianer.

Jag visade min luta
för desse svarte män
och sade: ”Det är ljuvligt
att spela uppå den.”
De togo den i handen
att gräva uti sanden.

Och sade: ”Dårlig spade
de vite hava må.”
Sen togo de min stövelknekt
och satte strängar på

och sade: ”Du skall spela
på denna goda fela!”

De grävde med min luta
dess afrikanska grav.
Nu spelar jag på stövelknekt
Och spelar ganska brav,
ty Celadon är vaner
vid svarte Morhianer.

Herr Lager och skön fager

*Eller en liten visa om huruledes kärleken kommer
och går*

Skön fager, I sen, hur de blomster och blader,
skön jungfru, de liljor så ljuvliga stå,
och göken han galer så nöjder och glader!
– ”Herr Lager, Herr Lager, I låten mig gå!”

De björkar de luta sig samman vid stranden,
skön jungfru, oss lyster att lustvandra där,
skön fager och finer, I räcken mig handen!
– ”Herr Lager, I göres er intet besvär!”

Ett gyldene skrin har jag ärvt av min moder,
det skolen I äga, skön fager och fin!
– ”Herr Lager, Herr Lager, I ären för goder,
jag aktar ej guld eller gyldene skrin!”

Så gå, vart I vill, och så drag, vart Er lyster!
– ”Herr Lager, Herr Lager, I ären mig kär!”

Då susade skogen och göken blev tyster
och ljuvligen doftade blomster och bär.

Men nu stå de björkar av kvälldagg begjutna
och skamröd är solen som blod eller vin.
På ängen vid ån hänga liljorna brutna,
vid åbrädden gråter skön fager och fin.

Ingalill

Inga lill, Ingalill, sjung visan för mig,
min själ är så ensam på levnadens stig,
mitt sinne är så ensamt i sorgen.

Inga lill, Ingalill, sjung visan för mig,
den klingar mig så lyckosam, så god och tröstelig,
så mild i den ödsliga borgen.

Inga lilla, Ingalill, sjung visan för mig,
mitt halva kungarrike det vill jag giva dig
och allt mitt guld och silver i borgen.

Min kärlek är mitt silver och guld i min borg,
mitt halva kungarrike är hälften av min sorg,
säg, Inga lilla, räds du för sorgen?

En fattig munk från Skara

Mitt liv är i nedan och klent nu mitt verk,
jag fattige olärde bortrymde klerk,
en bortlupen broder bara,
fördömd av kapitlet i Skara.

Nu är jag en gammal och böjder man,
åt den onde given av kyrkans bann
för dråp och trilska och kätter
och av kungen förklarad för fågelfri.

Alltsedan Lasse Kanik jag slog,
de hava mig jagat som ulven i skog.
Det enda de funno till rätta,
det var min munkehätta.

Jag var väl en dårlig och genstörtig munk,
jag tog väl törhända för mången en klunk
i lönn ur herr Abbatis tunna
och syndade svårt med en nunna.
Jag hade armar och ben av järn,

med löskemän slogs jag i var tavern,
med konor och gigare drog jag
och Lasse Canonicus slog jag.
Och ånger och plåga kom ut därav,
jag levde i främmande land av drav,
det självaste svinen rata,
som det är sagt i Vulgata.

Dock var jag ej än i den ondes klor,
ty mycket gott i människan bor.
jag var på en stormig och villsam stråt,
som när Väneren kastar en fiskares båt
och äntligen honom till stranden bär,
fast sargad och slagen av klippor och skär
och det som brister och felas
kan ännu lagas och helas.

Då satte de mig i en nattmörk bur,
sen drevo de mig, som när vilda djur
sig trängta att bytet slita
och riva och gnaga och bita.
De lärde mig dödssynd och dolskhet och hat,
och bitterhet blev mig till dryck och mat.
Jag kände mig död och dömd och såld,
en förtappad i satans våld,

mitt hem var byggt i Gehenna,
jag ville mörda och bränna.
Men suset i skogen och forsens röst
och morgonens sken, som går upp i öst,
och regn, som i hösten gråter,
de gävo mig kärleken åter.

Och daggen och bäcken och fågelens sång
och ängarnes blommor och älgens gång
och ekorrems glädje i granens topp,
de gävo mig åter levnadens hopp
och gävo mig åter min ära
och lärde mig ny en lära.

Det är icke sant, som jag lärde förr,
att någon är utanför himlens dörr,
ty varje själ därinom går,
och ingen är get och ingen är får.
Den gode han är väl ej så god,
som själv han tror i sitt övermod.
Den onde han är ej så ond ändå,
som själv han tror, när kvalen slå.
Thy skall du ej mycket berömma,
ej mycket häckla och döma.

Och han, som sitter så mäktig i Rom,
han får väl utan mig sin dom
med munkar och höga präster,
som kalla sig doktor och mäster.
Och herren, som sitter så stolt i sin borg,
han får väl att bära, han ock, sin sorg,
och sorgen den träffar väl hertig och kung,
på kejsaren själv faller sorgen tung,
och alla på vallvägar vandra,
vi skulle jag banna och klandra?

Och människan vandrar på jorden om
och ingen vet, varifrån hon kom,
och ingen vet, vart leden bär,
och ingen vet, vad livet är.
Men fram genom långliga strider
det dagas väl bättre tider,
då ingen är ond och ingen är god,
men bröder, som kämpa i ondskans flod
och räcka varandra handen
att hjälpa fram till stranden.

Om världen ock min ära tog
och ensam jag sitter i mörkan skog
ocn aldrig skall bättre tider nå,

så vill jag ej sörja och klaga ändå,
ty fågelen flyger så glad emot sky
och solen går upp var morgon ny
och björken om vårarne knoppas,
vi skulle då jag ej hoppas?

Törhända, när tusende år ha gått
som skyar hän över kojor och slott,
det drager i skogen en ryttare fram
och binder sin häst vid björkens stam
och gläntar på dörren och tittar in
på torftigheten i hålan min.
Och då får han se mitt fattiga pränt,
med vildpenna skrivet på pergament.

Då säger han: ”Se, han visste, han,
vad nu är känt av varje man,
men kostat så långan långan strid
på jorden i långan långan tid
– och ändå var han bara
en fattig munk från Skara!”